

# Vizije prihodnosti

**Parallel** Evropska fotografska mreža, ki združuje ustvarjalce, kuratorje in institucije

V madžarskem centru za sodobno fotografijo Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ so pod okriljem evropske fotografske mreže Parallel pretekli teden odprli razstavo *A Forged and Delicate Future* (Ponarejena in občutljiva prihodnost), ki predstavlja ameriškega kuratorja Erica Lawtona ter dela petih fotografov – Gustava Balbele (Brazilija), Else Gregersdotter (Švedska), Andreja Lamuta (Slovenija), Ide Nissen (Danska) in Andréja Vikinga (Danska) –, ob tem pa osvetljuje majave temelje sodobnosti ter preizprašuje vlogo, vrednost in verodostojnost arhivov.



*Aesculus Hippocastanum Study 01* iz serije *Invasive Alien Species/Invazivne tuje vrste*

PIA PREZEL

Fotografska mreža Parallel se od vzpostavitve leta 2017 zavzema za spodbujanje mentorstva in medkulturnih izmenjav med sodobnimi fotografskimi ustvarjalci, kuratorji in institucijami, pri tem pa združuje muzeje, galerije, umetniško-kulturne centre, festivale, sejme, šole in založnike iz 16 evropskih držav ter mladim ustvarjalcem in ustvarjalcem ponuja širok nabor (ne te potencialnih, temveč udejanjenih) razstavnih priložnosti. Te so tako fotografom kot kuratorjem omogočene vsako leto, saj Parallel letno izbira nove udeležence (v letošnji četrti cikel na temo spreminjajočih se časov so se lahko prijavi le udeleženci preteklih let), delovni proces pa poteka v dveh fazah – *Creative Guidance* in *Exhibition Platform*. Fotografji in kustosi se med seboj sprva seznanijo, zatem pa se na podlagi

preteklih projektov, usklajevanja in skupnih tematskih usmeritev lotijo nekajmesečnega sodelovanja; fotografi ustvarjajo nova dela in serije, kuratorji pa snujejo razstave (in kataloge), ki zatem gostujejo v partnerskih institucijah. Takšen je tudi center za sodobno fotografijo v Budimpešti (poimenovan po slovitem madžarsko-ameriškem vojnem fotografu, fotoreporterju in soustanovitelju fotografske agencije Magnum Robertu Capi), ki do 19. septembra gosti razstavo *A Forged and Delicate Future*; ta z novoustvarjenimi deli petih umetnikov »ponuja drugačne, drugotne vizije prihodnosti«. Ker pa v prihodnosti ni mogoče zreti brez poznavanja, preizpraševanja in prevrednotenja

preteklosti, se fotografi večinoma nanašajo na vizualno in tekstovno arhivsko gradivo, ki je – na meji med intimnim in javnim – izhodišče za preurejanje, spajanje in razslojevanje pomenov.

Po besedah Erica Lawtona, ki kurira izključno fotografske razstave, a bi fotografijo rad prepletal tudi s slikarstvom, kiparstvom in drugimi mediji, saj so »možnosti fotografske postavitve običajno precej klasične, sam pa rad preizkušam meje medija in posegam po postavitev, ki ga iz dvodimenzionalnosti ponesejo v prostor«, razstava *A Forged and Delicate Future* priča ne le o vlogi, vrednosti in (ne)verodostojnosti arhivov, temveč tudi o sodobnosti dezinformacij in zavajanja, avtoritarnih režimov, socialne neenakosti in ekološke katastrofe.

»Arhiv tako lahko prevzame formo časopisa, družinskega albuma ali celo popisa invazivnih rastlinskih vrst; vsak predmet, dokument, vsak košček informacije se lahko preobrazijo v umetniški material, ki nam pomaga razu-

**Opažam, da vprašanja rase, spola in identitete evropsko občinstvo velikokrat pasivno dojema kot ameriški problem – kar seveda tudi je, a nikakor ni zgolj to.**

ERIC LAWTON, kurator



Razstava *A Forged and Delicate Future* z novoustvarjenimi deli petih fotografov »ponuja drugačne, drugotne vizije prihodnosti«.

FOTOGRAFIJ ANDREJ LAMUT

mevati svet in same sebe«, ob tem pa »zavrača predstave o absolutni resnici v prid liminalnim področjem in vprašanjem brez odgovorov« (meja med zavračanjem absolutne resnice in relativizacijo resnice, ki vodi v zavajanje, je tanka in spolzka, v kontekstu razstave bi jo bilo smiselno podrobneje obravnavati).

Gustavo Balbela, Elsa Gregersdotter, Andrej Lamut, Ida Nissen, André Viking in Eric Lawton so razstavo snovali virtualno (dela so v skupnem prostoru zažvela šele ob sklepnih postavitvi), a je Lawton poudaril, da je to bila »edinstvena izkušnja, saj se kot kurator običajno soočaš z ustvarjenimi deli, tu pa smo s fotografi ustvarjali sočasno, kar mi je omogočalo, da med posvetovanji podajam določene usmeritve in predloge«. Eric Law-

ton je dodal, da je Parallel s takšnimi cikli »izjemna priložnost in podpora široki evropski fotografski – in umetniški – skupnosti. Javno financiranih projektov, kot je Parallel, v ZDA ni, kar je strahanska škoda, saj so kot podpora uveljavljajočim se umetnikom in kuratorjem ključni.«

**Meje (evropske) fotografije**

Temu je pritrnil tudi brazilski fotograf Gustavo Balbela, ki je izpostavil pomen odnosa med fotografom in kuratorjem, v katerem se oba lahko spodbujata in razvijata, in dodal, da je »vloga kuratorja v Braziliji običajno precej manjša, saj se kuratorji manj posvečajo posamičnim delom in manj usmerjajo serije. Za primer: eno od mojih razstavljenih del je bilo sprva dvodimenzionalno, Eric Lawton pa je predlagal, da bi ga na podlagi preteklih projektov iz običajnega kolaža preobrazila v prostorsko instalacijo.« Serija kolažev *Nothing Will Be As Before* (Nič ne bo kot prej) sicer izvira iz fotografove pandemične izkušnje, v kateri se samoizolacija meša z novicami o »naraščajoči politični napetosti, v kateri Bolsonaro sabotira in napada zakonodajne ter sodne oblasti. Zaradi tega sem več časa namenil spremljanju novic, ob tem pa jih začel rezati, preoblikovati, spajati in sopostavljati, da kolaži tvorijo nove pomene – in pričajo o neskladnostih našega sveta.«

Balbela si želi, da bi se Latinska Amerika ponašala z večjim naborom pobud, kot je Parallel, in »večjim ekosistemom umetniške produkcije. Tukajšnja infrastruktura – od izobraževalnih programov do muzejev in galerij – je drastično podfinancirana, kljub nekaterim sijajnim projektom (na primer urugvajski Center fotografije v Montevideu).«

Razlike ne le v kulturni politiki, temveč tudi v vsebinskih pristopih,

ki meni, da se tematike ameriške in evropske fotografije »nedvomno razlikujejo. V New Yorku se številne razstave dotikajo identitetne politike in rasnih vprašanj, ki so v ZDA zelo pomembna, v Evropi pa ta diskurz nemalokrat umanjka. Opažam tudi, da vprašanja rase, spola in identitete evropsko občinstvo velikokrat pasivno dojema kot ameriški problem – kar seveda tudi je, a nikakor ni zgolj to.«

Kot eno od zanimivih značilnosti evropske fotografije je Ida Nissen, ki v razstavljeni seriji s skli-

**Fotografska mreža Parallel se od leta 2017 zavzema za spodbujanje mentorstva in medkulturnih izmenjav med sodobnimi fotografskimi ustvarjalci, kuratorji in institucijami.**

čevanjem na svoje južnokorejske korenine do fotografije pristopa kot do »materiala, ki živi skozi barve, teksture in taktilnost površin«, izpostavlja sodelovanje fotografov z manjšimi, butičnimi založbami, ki velikokrat razkrivajo nove načine dojemanja sodobne fotografije in tega, kaj vse je danes (lahko) podoba. André Viking, ki prav tako rad preizprašuje meje medija in ustvarja v raznolikih tehnikah, v zadnjem projektu pa posega po arhivskih pismih in fotoalbumih, je izpostavil tudi problematiko neplačanega ali slabo plačanega dela, ki prežema ves (prekarizirani) kreativno-kulturni sektor, Elsa

Gregersdotter pa je dodala, da bi morala fotografija zavzemati večji del evropske umetniške scene, saj je »kot umetnost še vedno ne jemljejo dovolj resno«.

**Vsebinska in formalna raznolikost**

Na razstavi *A Forged and Delicate Future* so tudi dela slovenskega fotografa Andreja Lamuta, ki v serijah večinoma uporablja manipulacijo motivov, ob tem pa fotografijo pojmuje »kot celovito umetniško delo, ki najbolje funkcionira v materialni obliki, zato posvečam pozornost vsaki podrobnosti, od izbire papirja in tiska do načina okvirjanja in postavitve umetniških del v prostoru«. V seriji *Invasive Alien Species/Invazivne tuje vrste* je uporabil svetlobno občutljivo emulzijo, kar mu je omogočilo, da je abstraktne fotografije invazivnih tujerodnih vrst iz okolice v temni sobi povečal na papir iz japonskega dresnika, ki je prav tako invazivna tujerodna vrsta. »Pri mojem delu je proces zelo pomemben, s fotografijami pa gledalcu raje postavljam vprašanja, kot da bi mu ponujal odgovore,« je dodal.

Tudi Lamut je pritrnil, da Parallel »odpira možnosti sodelovanja z umetniki in kuratorji iz Evrope in širše, kar bi bilo sicer težje dostopno« (mreži se je že v začetku pridružila Umetnostna galerija Maribor in ga povabila k sodelovanju), ob tem pa poudaril, da je evropska fotografska scena trenutno zelo razvejena vsebinsko in formalno. »Ves čas iščejo nove in sveže pristope, ne nekaj ustaljenega. Veliko je mešanja in kombiniranja žanrov, medijev – čisto fotografijo (t. i. *straight photography*) izpodrinjajo kolaži, ustvarjanje z osebnimi arhivom, video, kombiniranje besedila in podobe, alternativni fotografski procesi. Tradicija evropske dokumentarne fotografije ne prevladuje več, kar ni nujno slabo.«



Serija *Nothing Will Be As Before* izvira iz fotografove pandemične izkušnje, v kateri se samoizolacija meša z novicami o naraščajoči politični napetosti. FOTO GUSTAVO BALBELA